

Jelentés a Magyar Helsinki Bizottság 2016. augusztus 17-i látogatásáról a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal Kiskunhalasi Befogadó Állomásán

A Magyar Helsinki Bizottság (továbbiakban: Bizottság) és a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (továbbiakban: Hivatal) között fennálló együttműködési megállapodás alapján 2016. augusztus 17-én a Bizottság felkereste a Hivatal Kiskunhalasi Befogadó Állomását. A látogatáson a Bizottság részéről Alföldi András, Bakonyi Anikó, és dr. Somogyvári Zoltán munkatársak vettek részt.

A látogatás célja a 2016 júliusában megnyílt Kiskunhalasi befogadó állomás megtekintése és működésének emberi jogi szempontú megfigyelése volt. Az együttműködési megállapodás értelmében a Bizottság megfigyelői felmérték az elhelyezésre szolgáló épületek fizikai állapotát, továbbá számos menedékkérővel folytatott személyes beszélgetés keretében információkat gyűjtöttek a bánásmódról, az elhelyezési körülményekről, a kérelmezők jogainak biztosításáról, az egészségügyi ellátásról, illetve a létesítmény lakói és dolgozói közötti kapcsolatról.

1. Általános megállapítások

A Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal részéről Varga Tamás Ottó telephelyvezető tájékoztatta a Bizottság megfigyelőit a befogadó állomással kapcsolatos tapasztalatokról, akinek szíves együttműködését ezúton is köszönjük.

A Bizottság látogatása napján 144 menedékkérő tartózkodott a befogadó állomáson, akik közül 75 szíriai, 30 afgán, 21 iraki, 17 iráni és egy nigériai állampolgár volt, egyharmaduk (55 fő) kiskorú.

A Hivatal elsősorban olyan menedékkérő családok elhelyezését biztosítja a Kiskunhalasi Befogadó Állomáson, akik korábban a tranzitónákban nyújtottak be menedékkérelmet. A családokon kívül a Bizottság megfigyelői olyan egyedülálló férfiakkal is beszéltek, akiket a törvényben meghatározott lehető leghosszabb ideig, 28 napon keresztül tartottak fogva a tranzitónákban. A Bizottság megfigyelői több olyan kisgyermekes családdal is beszéltek, akik a tranzitónák előtt több mint 30 napig várakoztak arra, hogy Magyarország területére jogszerűen léphessenek be, és menedéjogot kérhessenek. Egy iráni család elmondása szerint 45 napot várakozott a szabad ég alatt.

A látogatás időpontjában úgy tűnt, hogy a Hivatal többségében olyan menedékkérők elhelyezését biztosítja a Kiskunhalasi Befogadó Állomáson, akik származási országuk, valamint a megfigyelőkkel megosztott menekülési történeteik alapján jó eséllyel számíthatnak nemzetközi védelemre. A Bizottság álláspontja szerint azokat a menedékkérőket, akiknek jó esélyük van arra, hogy nemzetközi védelemben részesüljenek, szintén Bicskén, valamint Vámoszabadiban ajánlott elhelyezni, ugyanis ezekben a táborokban mind a Hivatal, mind a segítő szervezetek nagyobb tapasztalattal bírnak a menekültként vagy oltalmazottként elismerteknek a magyar társadalomba való beilleszkedésének elősegítése terén.

A Bizottság megfigyelőinek tapasztalatai szerint a befogadó állomáson jó légkör uralkodott, a menedékkérők beszámolóit alapján jó volt az együttműködés a Hivatal és a kérelmezők között. A Hivatal munkatársai segítőkészek voltak, és a befogadó állomáson szolgálatot teljesítő őrszemélyzetre sem érkezett semmilyen panasz a kérelmezők részéről.

A kommunikáció a kérelmezők és a befogadó állomás személyzete között gyakran nyelvi akadályokba ütközik, ennek kiküszöbölésére a táborban heti egy nap négy-négy órában pastu/dari és arab nyelvű tolmács áll rendelkezésre, akinek segítségével a felmerült bonyolultabb problémákat és kérdéseket tisztázni lehet.

- Javasoljuk, hogy a Hivatal a befogadó állomás mindennapi működése során minden nap biztosítsa napi négy órában tolmácsok jelenlétét a menedékkérők nemzetiségi összetétele szempontjából releváns nyelveken.

2. Elhelyezési körülmények

A nyílt befogadó állomás Kiskunhalas külterületén helyezkedik el, ahová a menedékkérők elsősorban gyalog tudnak a városból eljutni, hiszen buszjáratok arra nem közlekednek. A Szegedi úton azonban nincsen rendes járda kiépítve, amely elsősorban rossz látási viszonyok között oda vezethet, hogy az autóúton gyalog közlekedő menedékkérők komoly balesetveszélynek lehetnek kitéve.

- Javasoljuk, hogy a Hivatal – a helyben illetékes közlekedési hatósággal közösen – vizsgálja meg a fennálló

balesetveszély mértékét, és tegye meg a szükséges lépéseket annak elhárítására.

A befogadó állomás konténerei négyzet alakban helyezkednek el, amelyből három oldalt a menedékkérők lakóegységei foglalnak el. A negyedik oldalon a Hivatal irodahelyiségei találhatóak. A tábort 4-5 méter magasan szögesdrótkerítés veszi körül, amely változatlanul megmaradt abból az időből, amikor a befogadó állomás menekültügyi őrizetként működött. A tábor területe teljes egészében murvával van felszórva, a táboron belül pedig egyetlen kültéri közösségi bútor – pl. pad, kültéri asztal, szaletli – sincsen, amely miatt a tábor kifejezetten sivár környezetet jelent a menedékkérők számára. A közösségi, illetve az étkező helyiség a konténerekből álló gyűrű közepén helyezkedik el.

- Javasoljuk, hogy a kisgyermekes menedékkérő családokat, illetve a sérülékeny, traumatizált menedékkérőket ne egy olyan befogadó állomáson helyezték el, amelyet több méter magas, kifejezetten megfélemlítő hatást keltő szögesdrót vesz körül.

A kérelmezők szobái megfelelő állapotban voltak, az ágyakon és egy-egy szekrényen kívül minden szoba rendelkezett egy hűtőszekrényvel és egy radiátorral. A vizesblokk állapota a Bizottság képviselőinek tapasztalatai szerint szintén elfogadható volt. Az egyik női zuhanyzó lefolyója nem működött megfelelően, ezt azonban a látogatás időpontjában a tábor vezetése már jelezte a karbantartóknak. A menedékkérők mosókonyhában tudnak mosni, a táborban tartott 4 mosógépet és centrifugát kérésre hozzák elő. Az erről szóló tájékoztató tábla ugyanakkor az ajtónak arra az oldalára volt kiragasztva, amely nyitott állapotban nem volt látható. Így a menedékkérők többsége erről a lehetőségről nem tudott. A ruhák szárítása a kerítésen, valamint a tábor vezetése által biztosított drótokon megoldott, ruhaszárító nem áll rendelkezésre.

- Javasoljuk, hogy a meglévő mosógépeket és centrifugákat a mosókonyhában tartsák annak érdekében, hogy mindenki számára elérhetőek legyenek. Javasoljuk továbbá, hogy a Hivatal minél előbb szerezzen be ruhaszárítókat.

A látogatás napján mind erős napsütésre, mind esőre volt példa. Mivel a befogadó állomáson árnyékot összesen egy megközelítőleg 4x1 méter nagyságú ponyva nyújt, és a táborban nincsenek fák, a menedékkérők ilyenkor csak a szobáikban illetve az egyetlen nyitva lévő közösségi helyiségben tudnak csak tartózkodni. A telephelyvezető tájékoztatása szerint a Hivatal tervezi, hogy további árnyékot adó ponyvákat tesz ki az udvarra.

- Kérjük a Hivatal szíves tájékoztatását arról, hogy mekkora ponyvák beszerzésére kerül sor és milyen határidővel.

3. Jogi segítségnyújtás elérése

A befogadó állomáson a Magyar Helsinki Bizottság megbízott ügyvédje biztosít ingyenes jogi segítségnyújtást heti rendszerességgel. A Bizottság megfigyelőinek tapasztalatai szerint az ügyvédi segítségről szóló tájékoztató tábla csupán az étkezésre szolgáló helyiségben volt kifüggesztve. A megfigyelők a látogatás végén jelezték a telephelyvezető felé, hogy a jogi segítségnyújtásról szóló tájékoztatást minél több, jól látható helyen is ki kellene függeszteni, és erre a telephelyvezető úrtól ígéretet is kaptak.

- Kérjük a tájékoztató táblák kifüggesztésének szíves visszaigazolását.

4. Szociális segítségnyújtás és egészségügyi ellátás

A Bizottság megfigyelőinek tapasztalata és a menedékkérők beszámolóí szerint a befogadó állomáson dolgozó szociális munkások segítőkészek és együttműködőek a kérelmezőkkel. Gyakran felmerülő problémát jelent a menedékkérők számára az általuk vásárolt SIM kártya aktiválása, amiben a szociális munkások tőlük telhetően segítenek.

A befogadó állomáson az egészségügyi személyzet a hét minden napján 8 és 16 óra között áll rendelkezésre. Az orvosi jelenlét napi egy órában biztosított, ugyanakkor a telephelyvezető tájékoztatása szerint szeptember 1-jét követően védőnő is jelen lesz a táborban. A menedékkérők pszichoterápiás és pszichiátriai kezelését a Cordelia Alapítvány munkatársai végzik. Az esetleges kórházba szállításról az eset súlyosságának függvényében a mentőszolgálat, illetve a telephely munkatársai gondoskodnak. A menedékkérők beszámolóí alapján az éjszakai egészségügyi ellátás problémát jelent, mivel a kérdéses sürgősségű esetekben csak a másnap koradélután érkező orvos dönt.

- Javasoljuk, hogy minden olyan esetben, amikor nem zárható ki teljes bizonyossággal a sürgősségi ellátás szükségessége, a Hivatal forduljon az éjszakai orvosi ügyelethez.

A Bizottság egyik megfigyelője a látogatás során találkozott egy idősebb menedékkérővel, akinek a befogadó állomáson rendelő orvos receptre írt fel gyógyszert egy akut problémájára. A menedékkérő anyagi okokból kifolyólag nem tudta

kiváltani a gyógyszert. A Bizottság megfigyelője jelezte a problémát a telephely vezetője felé, aki ígéretet tett arra, hogy a Hivatal a gyógyszert beszerzi, amit ezúton is köszönünk.

- Javasoljuk, hogy a Hivatal tájékoztassa a menedékkérőket, hogy a receptre felírt gyógyszereket a Hivatal kérésre kiváltja, ezért receptjeikkel forduljanak a Hivatal munkatársai felé.

A Bizottság megfigyelőinek tapasztalata és a telephelyvezető tájékoztatása szerint a befogadó állomáson több várandós menedékkérő is tartózkodik. A látogatás időpontjában ugyanakkor a befogadó állomáson a terhesgondozás feltételei nem voltak biztosítottak.

- Javasoljuk, hogy a Hivatal biztosítsa a várandós menedékkérők számára a megfelelő terhesgondozást.

5. Internet- és telefonhasználat, szabadidős tevékenységek

A közösségi helyiségben egy pingpongasztal és egy bekötetlen televízió állt. A menedékkérők beszámolóai alapján nagy népszerűségnek örvendenek a gyermekfoglalkoztató programok, ám ezek egyelőre ritkák. A nagykorú menedékkérők között gyakori igényként merült fel egy edzőterem megnyitása. A telephelyvezető tájékoztatása szerint mind a televízió beüzemelésével, mind az edzőterem megnyitásával kapcsolatban már történtek lépések, amit a Bizottság megfigyelői örömmel vettek tudomásul. A menedékkérők továbbá kifejezték igényüket az olyan alapvető sportszerek beszerzése iránt, mint futball-labda, illetve a pingpongasztal használatát lehetővé tevő pingpongütő és pingponglabda.

- Kérjük a Hivatal szíves tájékoztatását a televíziókészülék sikeres beüzemelésének és az edzőterem megnyitásának megtörténtéről. Javasoljuk továbbá, hogy a Hivatal biztosítson minél több közösségi, elsősorban a gyermekek foglalkoztatására irányuló programot és sportolási lehetőséget.

A befogadó állomás egyelőre nem rendelkezik internetszobával és állandó internetkapcsolattal. Az internetet napi 8 órában a Renovabilis katolikus ifjúsági szervezet kisbusza biztosítja 5 számítógéppel és vezeték nélküli internettel. A menedékkérők egyöntetű elmondása szerint az internetkapcsolat lassú, ezért sokaknak kifejezetten nehéz kapcsolatot tartani a családjukkal. Mivel a befogadó állomáson nincs telefon, ezért az internetkapcsolat kiemelt fontosságú a külvilággal való kapcsolattartás szempontjából.

- Javasoljuk, hogy a Hivatal minél előbb biztosítsa a gyors vezeték nélküli internet elérését a menedékkérők számára.

A Bizottság megfigyelőinek tapasztalatai szerint a menedékkérők között lenne igény az olyan közösségi programok megvalósítására, mint közös városnézés, illetve a Kiskunhalason heti két alkalommal tartott úgynevezett „kosaras ünnepen”, azaz a városi piacon való részvétel iránt. A Bizottság álláspontja szerint mind a kényszerű semmittevés (és az ebből fakadó feszültség csökkentéséhez), mind a helyi közösséggel való pozitív kapcsolatteremtéshez eredményesen hozzájárulhat az ilyen jelletű közösségi programok megvalósítása.

- Javasoljuk, hogy a Hivatal szervezzen a menedékkérők számára közösségi programokat.

A Bizottság megfigyelői örömmel értesültek a tábor vezetésének tervéről, miszerint a gyermekek számára homokozó építését tervezik.

6. Étkezés

A befogadó állomáson a Hivatal többi befogadó állomásán is alkalmazott gyakorlat szerint a menedékkérők napi 2 alkalommal kapnak enni. A reggeli és az ebéd alkalmával romlandó élelmiszereket is, míg a vacsoracsomagban – amelyet az ebéddel egy időben osztanak ki – romlandó élelmiszereket nem tartalmazó ételt kapnak a kérelmezők. A 3 év alatti gyermekek étkezési hozzájárulás gyanánt napi 1000 Ft támogatásban részesülnek. Az étel minőségére a Bizottság megfigyelőihöz nem érkezett panasz, ugyanakkor több menedékkérő is sérelmezte, hogy a kapott étkezések során túlsúlyban vannak a magas szénhidrát-tartalmú ételek, különösen – és időnként feleslegesen – soknak tűnik a kiosztott kenyér mennyisége.

- Javasoljuk, hogy a Hivatal fordítson kiemelt figyelmet a változatos táplálkozásra, lehetőséget biztosítva minél több gyümölcs, zöldség és tejtermék fogyasztására.

Budapest, 2016. augusztus 31.